

Amatörfotografernas
värld

Amatörfotografernas värld

FATABUREN 2009

Amatörfotografernas värld

NORDISKA MUSEETS OCH SKANSENS ÅRSBOK 2009

Red. Annette Rosengren och Christina Westergren

FATABUREN Nordiska museets och Skansens årsbok, är en skatt av kulturhistoriska artiklar som publicerats under mer än ett sekel.

Årsboken började som ett häfte med rubriken »Meddelanden«, redigerat 1881 av museets grundare Artur Hazelius för den stödjande krets som kallades Samfundet för Nordiska museets främjande. 1884 publicerades den första kulturhistoriska artikeln och när publikationen 1906 bytte namn till »Fataburen. Kulturhistorisk tidskrift« kom de vetenskapliga uppsatserna att dominera innehållet. Från och med 1931 fick årsboken Fataburen en mer populär inriktning och i stora drag den form som den har idag. Fataburen har sedan dess förenat lärdom och sakkunskap med syftet att nå en stor publik.

Fataburen är också en viktig länk mellan Nordiska museet och Skansen, två museer med en gemensam historia och en gemensam vänförening. Varje årsbok har ett tematiskt innehåll som speglar insatser och engagemang i de båda museerna, men verksamhetsberättelserna trycks numera separat och kan rekvideras från respektive museum.

Ekonomiskt stöd från Nordiska museets och Skansens Vänner gör utgivningen av Fataburen möjlig.

Fataburen 2009
Nordiska museets förlag
Box 27820
115 93 Stockholm
www.nordiskamuseet.se

© Nordiska museet och respektive författare
Omslag och grafisk form Lena Eklund
Omslagsfoto Svante Warming

Tryckt hos NRS Tryckeri, Huskvarna 2009
ISSN 0348 971 X
ISBN 978 91 7108 533 7

Erik Tryggelin och Staffan Klingspor – två flanörer i staden

ANNETTE ROSENGREN

Konstnären Erik Tryggelin (1878–1962) flanerade i hemstaden Stockholm och i småstäderna Vadstena och Visby i jakt på motiv och detaljer till sitt måleri. Kameran var ett anteckningsblock, inte ovanligt för tidens konstnärer. När han började fotografera 1900 var han tjugotvå år och elev vid Konstakademien. Möjligen blev han uppmanad av en lärare att använda kamera. Fotografierna är främst observationer av hus och gator men ibland också en sorts snapshots bland Stockholms arbetar- och borgarbefolkning när de befinner sig på gator och torg. Likt »peeping Toms« kan vi kika in på sekelskiftets urbana utomhusscener där stadsborna tar sig fram till fots, möts, stannar upp och pratar, handlar, säljer, arbetar, vilar i parker och läser tidningar, leker om de är barn, eller sover i ett gathörn.

Under dessa år bodde han hos föräldrarna på Rörstrandsgatan i Vasastan. Därifrån var det nära till naturen runt Karlbergs slott och Pampas och Ulvsundasjön i Solna. Här fotograferade han naturlyriska vyer och detaljer i landskapet. Åt andra hållet

»Tre flickor framför kameran i Vasaparken den 10 april 1901, bl.a. Anna Maria Lund och Judith Hovander.« Foto Erik Tryggelin, Nordiska museet.

»På kajen utanför Grand Hotell i Stockholm den 21 augusti år 1912.« Foto Erik Tryggelin, Nordiska museet.

»Barnen roar sig med att »hoppa bock« över varandra i Vasaparken den 15 mars 1901.« Foto Erik Tryggelin, Nordiska museet.

flanerade han ner mot Odenplan och Vasaparken, som var nybyggda och nyanlagda områden vid sekelskiftet 1900, och vidare ner till city med Hötorget, Humlegården och Strandvägen. Han fortsatte till Gamla stans och Södermalms äldre bebyggelse med gatorna kring Katarina och Sofia kyrkor. Stadens stenhus och gator dominerar som motiv i hans fotografi, men ibland tränger han sig nästan oanständigt nära intill människor. Såg de honom inte? Eller brydde de sig inte, och i så fall varför?

Hans intensivaste fotograferingsperiod verkar ha infallit de första åren på 1900-talet när han var lite över 20 år. Då antecknade han plats, datum, bländarinställning och tid. Han verkar inte ha gjort mörkrumsarbetet själv. Fotograferandet fortsatte under många år, kanske under hela livet. Som målände konstnär sprang tiden ifrån honom, och han förblev den pittoreska småstadens eller ålderdomliga storstadens avbildare långt efter att konsten tagit sig nya, moderna uttryck. För 2000-talets betraktare är han mer uppmärksamman som fotografisk iakttagare av detaljer i storstadens folkliv hundra år tidigare.

Erik Tryggelins fotografier finns också i Stockholms stadsmuseum.

Läkaren Staffan Klingspor (1866–1953) var också en flanör i staden. Av hans lilla negativsamling i museet är de flesta tillkomna mellan åren 1890 och 1901, en tid när han utbildade och meriterade sig som läkare och så småningom bildade familj. Han fotograferar i olika svenska städer, men framför allt i Stockholm, där han vandrar runt och betraktar innerstadens gator, torg och bebyggelse. Ibland finns anteckningar om datum och klockslag.

I en minnesbetraktelse för släktföreningen beskriver yngste

sonen Richard sin pappa som en vänlig och generös människa som levde ett lugnt och städat borgerligt liv. Han var en händig och konstnärlig person, som alltid hade »saker på gång«, målade, snickrade, sjöng och band böcker. Sonen nämner ingenting om att pappan skulle ha fotograferat, och antagligen reducerades fotograferingen snart till att framför allt tillfredsställa familjens behov av bilder. Ett antal fina utomhusporträtt av de fyra sönerna pekar på det.

Det verkar ha varit studieåren i Uppsala och korta läkarförordnanden i Söderköping, Karlskrona, Visby och Umeå, som fick Staffan Klingspor att börja fotografera. Som i Stockholm fotograferade han mest gator, torg, hus, stadsvyer, bilder som har stort dokumentärt värde nu hundra år senare. Ofta är det folktomma platser, och kanske var han ibland ute tidiga söndagsmorgnar. Eller är det bara sådana bilder som har lämnats till museet? Här finns också bilder som knyter an till den tidiga Sverigeturismens nationalromantiska motiv med slott, slottsinteriörer och ruiner: Kalmar slott, Borgholms slottsruin, ruiner i Visby, Gripsholms slott, Drottningholms slott. Från slutet av 1890-talet var han verksam i Stockholm med egen läkarpraktik. Under dessa de första åren i Stockholm verkar han ha fotograferat som intensivast, och inte bara i Stockholm med dess äldre bebyggelse, kullerstensgator och motiv runt Strömmen, utan även naturmotiv i skärgården. Under en kort tid var han medlem i Fotografiska föreningen i Stockholm.

Glasbruksgatan 2,
Stockholm. Foto
Staffan Klingspor,
Nordiska museet.

»Skepparegränd
å Södermalm
27 september 1897
kl. 1 em.« Foto
Staffan Klingspor,
Nordiska museet.